

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ของมารดา:
กรณีศึกษาในโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร

สุมาศ สง่าเนตรเพชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2541
ISBN 974-332-261-2
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

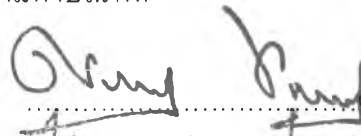
FACTORS AFFECTING HEALTH PRACTICES OF MOTHERS DURING PREGNANCY:
A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION' S HOSPITALS

Miss Sumas Sangatepeth

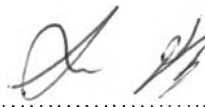
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1998
ISBN 974-332-261-2

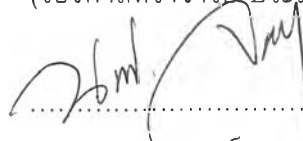
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ของมารดา:
กรณีศึกษาในโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร
โดย นางสาว สุมาศ สง่าเนตรเพชร
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นพวรรณ จงวัฒนา

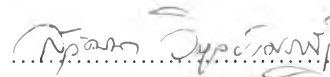
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

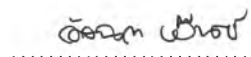

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นพ. สุวัฒน์ ชุติวงศ์)

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสต์ญาติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ นพวรรณ จงวัฒนา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ อัจฉรา เอ็นซ์)

สุมาต สง่าเนตรเพชร : ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์ของมารดา:
กรณีศึกษาในโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร (FACTORS AFFECTING HEALTH
PRACTICES OF MOTHERS DURING PREGNANCY: A CASE STUDY OF BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION' S HOSPITALS)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. นพวรรณ จงวัฒนา, 125 หน้า. ISBN 974-332-261-2

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนในขณะตั้ง
ครรภ์ของมารดากับปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
ศึกษาคือ มารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 แห่ง จำนวน 500 คน เก็บรวบรวมข้อ
มูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์

จากการศึกษาการปฏิบัติตนด้านสุขภาพของมารดาในด้านจำนวนครั้งของการไปรับบริการ
ฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรค
ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร
การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของการไป
รับบริการฝากครรภ์ ส่วนจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับการได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก
สำหรับปัจจัยด้านจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ อาชีพของสตรี รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา เขตที่
เกิด การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสุขภาพ
ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันสุขภาพคือ อาชีพของสตรี รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาที่
อาศัยในกรุงเทพมหานคร และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ในขณะที่จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ และราย
ได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ
และสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสจะมีผลต่อการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์เด่นชัดกว่าปัจจัยอื่น

ภาควิชา .....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
สาขาวิชา .....ประชากรศาสตร์.....
ปีการศึกษา ..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C830443 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEY WORD: HEALTH PRACTICES / MOTHERS DURING PREGNANCY / BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION' S HOSPITALS

SUMAS SANGANATEPETH : FACTORS AFFECTING HEALTH PRACTICES OF
MOTHERS DURING PREGNANCY: A CASE STUDY OF BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION' S HOSPITALS.

THESIS ADVISER : ASSO. PROF. NOPPAWAN JONGWATTANA, 125 pp. ISBN 974-332-261-2

The purpose of this study is to analyze the relationship between health practices of mothers during pregnancy and demographic, socio-economic, and other factors. Data came from interviewing 500 mothers who delivered in four Bangkok Metropolitan Administration's hospitals with questionnaire, and was analyzed by using chi-square for testing of significance.

Health practices of mothers during pregnancy include number of ANC visits, receiving tetanus toxoid, health promotion, health protection, and medical treatment during pregnancy. The study find a significant positive relationship between number of ANC visits and family income, educational level, duration of living in Bangkok, exposure to health information and couple relationship. Number of pregnancies have significant relationship with whether mothers receive tetanus toxoid. In addition, results identify a significant relationship between health promotion and number of pregnancies, family income, mothers' occupation, educational level, region of origin, exposure to health information and couple relationship. Meanwhile mothers' occupation, family income, duration of living in Bangkok, and couple relationship have significant relationship with health protection. Finally, medical treatment during pregnancy are significantly correlated with number of pregnancies and family income.

In sum, family income, educational level, exposure to health information and couple relationship affect health practices more precisely than other factors.

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา.....2541

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

๓

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา และช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ในโอกาสนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ นพวรรณ จงวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาดี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา วิบูลย์ เศรษฐ์และอาจารย์อััจฉรา เอ็นซ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะและแก้ไขข้อบกพร่องโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้เขียนตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบใจคุณ คุณสำราญ สุขรุ่งเรืองสันติ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ ที่สนับสนุนในด้านการศึกษา และกราบระลึกถึงพระคุณแม่ที่ให้กำเนิด ตลอดจนทุกๆ ท่านในครอบครัว น้องๆ และเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด และมีส่วนสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุมาศ สง่าเนตรเพชร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	7
1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	7
1.4 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	9
1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
1.6 สมมติฐานการศึกษา.....	24
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	25
2. ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	26
2.1 วิธีการวิจัย.....	26
2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	29
2.3 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	34
2.4 ลักษณะโดยทั่วไปของประชากรตัวอย่าง.....	35
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	47
3.1 อายุของสตรีกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	47
3.2 จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์กับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	52
3.3 อาชีพของสตรีกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	56
3.4 รายได้ของครอบครัวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	60
3.5 ระดับการศึกษากับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	65
3.6 เขตที่เกิดกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	69
3.7 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกับการปฏิบัติตน ด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	72
3.8 การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพของสตรีกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ ในขณะตั้งครรภ์.....	76
3.9 สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะตั้งครรภ์.....	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	86
4.1 สรุปผลการวิจัย.....	86
4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	90
4.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก 1.....	100
ภาคผนวก 2.....	119
ประวัติผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1	จำนวนผู้ป่วยในจำแนกตามสาเหตุการป่วย (เฉพาะ 9 โรคจาก 68 โรค) จากสถานบริการสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุขส่วนภูมิภาค รายภาค ปี 2536.....	4
ตารางที่ 1.2	จำนวนผู้ป่วยในจำแนกตามสาเหตุการป่วย (เฉพาะ 9 โรคจาก 75 โรค) จากสถานบริการสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุขส่วนภูมิภาค รายภาค ปี 2537.....	5
ตารางที่ 1.3	จำนวนผู้ป่วยในจำแนกตามกลุ่มสาเหตุของโรค 10 อันดับแรกของ โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2536, 2537.....	6
ตารางที่ 1.4	จำนวนผู้ป่วยในจำแนกตามที่อยู่ปัจจุบันเป็นในเขตและนอกเขตของ โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2536, 2537.....	7
ตารางที่ 2.1	ร้อยละของสตรีจำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ.....	38
ตารางที่ 2.2	ร้อยละของสตรีจำแนกตามจำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ การรักษาโรค และสถานที่ที่ไปรับบริการฝากครรภ์.....	45
ตารางที่ 3.1	ร้อยละของสตรีจำแนกตามอายุ จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	50
ตารางที่ 3.2	ร้อยละของสตรีจำแนกตามจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	54
ตารางที่ 3.3	ร้อยละของสตรีจำแนกตามอาชีพของสตรี จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	58
ตารางที่ 3.4	ร้อยละของสตรีจำแนกตามรายได้ของครอบครัว จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	63
ตารางที่ 3.5	ร้อยละของสตรีจำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.6 ร้อยละของสตรีจำแนกตามเขตที่เกิด จำนวนครั้งของการไปรับบริการ ฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพและการรักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	71
ตารางที่ 3.7 ร้อยละของสตรีจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวนครั้งของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกัน บาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษา โรคในขณะตั้งครรภ์.....	75
ตารางที่ 3.8 ร้อยละของสตรีจำแนกตามการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสุขภาพ จำนวนครั้ง ของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคในขณะ ตั้งครรภ์.....	79
ตารางที่ 3.9 ร้อยละของสตรีจำแนกตามสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส จำนวนครั้ง ของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการรักษาโรคใน ขณะตั้งครรภ์.....	83
ตารางที่ 3.10 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น กับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพในขณะ ตั้งครรภ์ ได้แก่ จำนวนของการไปรับบริการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีน ป้องกันบาดทะยัก การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันสุขภาพ และการ รักษาโรคในขณะตั้งครรภ์.....	85